

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Mgr. Václavem Trajerem v právní věci **žalobkyně: L. M.**, nar. „X“, „X“, zastoupená obecným zmocněncem JUDr. D. H., Ph.D., „X“, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5 v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12.4.2013, č.j. 45000/02167/13/010/KK, sp. zn. 038/2013,

t a k t o :

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně se žalobou, která byla podána v zákonem stanovené lhůtě, domáhala zrušení napadeného rozhodnutí žalované ze dne 12.4.2013, č.j. 45000/02167/13/010/KK, sp. zn. 038/2013, kterým bylo zamítnuto její odvolání a bylo potvrzeno rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Most ze dne 21.2.2013, č.j. 45008/005755/13/110/PH, kterým bylo dle § 45 zák. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), rozhodnuto, že se žalobkyni nárok na dávku peněžitě pomoci v mateřství ode dne 8.9.2010 nepřiznává.

Současně se žalobkyně domáhala zrušení i výše uvedeného prvostupňového rozhodnutí a náhrady nákladů řízení.

Primárně žalobkyně namítala, že její žádost o přiznání nároku na peněžitou pomoc v mateřství rozhodovala podjatá úřední osoba. V řízení vystupovala jako podjatá úřední osoba vedoucí oddělení H. P. Žalobkyně zdůraznila, že její námitce podjatosti nebylo vyhověno, ačkoli stejná osoba se písemně vyjádřila před zahájením řízení k obsahově totožné žádosti tak,

že žádost nesplňuje podmínky a bude zamítnuta. Žalobkyně uvedla, že žádost byla podávána opakovaně. Námitka podjatosti byla vznesena současně s jinou žádostí o zahájení řízení, na základě které však samotné řízení nebylo prvoinstančním orgánem zahájeno. Dle žalobkyně ke vznesení námitky podjatosti v následně zahájeném řízení, v němž bylo vydáno žalobou napadené rozhodnutí řízení, došlo v přípisu ze dne 29.12.2013.

Žalobkyně dále uvedla, že se jí dne „X“ narodila dcera R. Předtím žalobkyně úspěšně dokončila studium na FF UK v Praze ke dni 22.9. 2010. Toto studium bylo soustavnou přípravou na budoucí povolání podle zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Žalobkyně trvala na tom, že tímto na základě § 32 odst. 4 písm. a) zák. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), splnila potřebnou dobu účasti na pojištění v požadované délce 270 dní v posledních dvou letech v důsledku započtení doby vysokoškolského studia. Podmínku nároku na dávku dle žalobkyně splnila započtením vysokoškolského studia v celém rozsahu, neboť zákon o nemocenském pojištění nestanoví rozsah nebo omezení, v jakém by bylo možno tuto náhradní dobu pojištění započítat. Dle žalobkyně nelze této náhradní době pojištění upírat účinky pojištění bez zákonného zmocnění. Žalobkyně považuje za formalismus přístup žalované, dle kterého je k možnosti přihlídnutí k náhradní době pojištění spočívající ve vysokoškolském studiu nutný alespoň jeden den pojištění za přehnaný formalismus a nesprávnou aplikaci zákona. Jestliže zákon o nemocenském pojištění přiznává skupině osob zápočet náhradní doby na dobu pojištění bez omezení rozsahu, nelze nárok na dávku peněžité pomoci v mateřství odmítnout s tím, že žadatelka nebyla ani jeden den pojištěna, ale svědčila jí „pouze“ náhradní nebo započitatelná doba pojištění. Žalobkyně trvala na tom, že okruh pojištěných osob uvedených v § 5 zákona o nemocenském pojištění a podmínky nároku na dávku obsažené v § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění nelze vykládat restriktivně bez ohledu na osoby, které splnily dobu pojištění náhradní dobou. V závěru podotkla, že je jí známo, že zákon o nemocenském pojištění „náhradní dobu“ nezná, ale jinak dle jejího názoru započtení doby vysokoškolského studia do doby pojištění nazvat nelze. Žalobkyně trvala na tom, že žalovaná odmítla aplikovat zákon v jednotlivých ustanoveních tak, aby neodporoval smyslu a účelu zákona o nemocenském pojištění a účelu sociálního zabezpečení.

Žalovaná ve svém písemném vyjádření k žalobě navrhla její zamítnutí v plném rozsahu.

K námitce podjatosti žalovaná uvedla, že o námitce podjatosti nemohlo být rozhodováno před zahájením řízení, neboť nemohlo být posouzeno naplnění podmínek § 14 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“). Před zahájením řízení nešlo ani podjatost namítat, protože neexistovali účastníci řízení. Dále zdůraznila, že důvod podjatosti neexistoval, neboť úřední osoba z Okresní správy sociálního zabezpečení Most neměla žádný osobní poměr k projednávané věci, ani k žalobkyni, a tím méně pozitivní či negativní zájem na výsledku řízení. Argumentace žalobkyně, že od této osoby dostala zamítavou informaci ohledně nároku na peněžitou pomoc v mateřství, je dle žalované nepřijatelná s odkazem na § 84 odst. 2 písm. o) zákona o nemocenském pojištění a na § 14 odst. 5 správního řádu, kdy důvodem k vyloučení úřední osoby není účast na úkonech před zahájením řízení.

K námitce nezohlednění doby vysokoškolského studia jako náhradní doby pojištění pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství žalovaná uvedla, že nárok na jakoukoliv dávku nemocenského pojištění je podmíněn aktuální účastí na pojištění z titulu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti nebo běžící ochranné lhůty, kterou vymezuje § 15 zákona o nemocenském pojištění. Žalobkyně v době rozhodné nebyla nemocensky pojištěnou osobou, neboť nebyla ve smyslu § 5 písm. a) a b) zákona o nemocenském pojištění zaměstnancem ani osobou samostatně výdělečně činnou. Žalobkyně tak nesplnila primární podmínku, kterou je účast na nemocenském pojištění dle § 14 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Pak je nepodstatné, že žalobkyně splnila dílčí podmínku nároku na peněžitou pomoc v mateřství stanovenou v § 32 odst. 2, pro kterou byla započtena jako doba pojištění doba vysokoškolského studia dle § 32 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění. V důvodové zprávě k zákonu o nemocenském pojištění je k ustanovení § 32 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění uvedeno, že *„doba studia se bude klást na roveň pojištění jen v těch případech, kdy i po bezprostředním nástupu do zaměstnání po úspěšném absolvování studia není možné přiznat peněžitou pomoc v mateřství z důvodu, že pojištění netrvalo aspoň 270 dnů.“*

K otázce žáků a studentů jako pojištěných osob, žalovaná uvedla, že s účinností od 1.1.2009 se zcela změnilo postavení žáků a studentů, kdy jejich školní docházka byla postavena zcela mimo dosah nemocenského pojištění. Ustanovení § 32 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění má pouze zmírnit následky vyjmutí této skupiny z pojištění, když umožňuje započtení doby studia do doby účasti na pojištění, v případě, že pojištěnec nedisponuje v rozhodné době potřebnou dobou pojištění. Dále žalovaná zdůraznila, že restriktivní výklad ustanovení § 5 zákona o nemocenském pojištění je namístě, protože jde o explicitní definici okruhu pojištěných osob, resp. jejich taxativní výčet, který je jazykově zřetelný, významově nezaměnitelný a bez emocionálního obsahu.

Dále žalovaná zdůraznila, že orgány veřejné moci mohou jednat pouze na základě zákona a v jeho mezích, tedy že se chovají přímo tak, jak to vymezí zákon a svou pravomoc uplatňují v souladu se zákonem. Žalovaná tedy nemohl nad rámec zákona rozhodnout o nároku na peněžitou pomoc v mateřství, když žalobkyně nesplnila podmínky pro přiznání nároku stanovené příslušnými ustanoveními zákona o nemocenském pojištění.

Při jednání soudu obecný zmocněnec žalobkyně přednesl žalobu shodně jako v jejím písemném vyhotovení. Dále uvedl, že žalobkyně trvá na tom, že i po novele zákona o nemocenském pojištění zakládalo studium vysoké školy důvod účasti na nemocenském pojištění. Zdůraznil, že i po akcentované novele text zákona stále možnost zahrnutí doby vysokoškolských studií do doby pojištění výslovně upravuje. Uvedl, že je nepřijatelné, aby v případě, že zákon zná určitou formu náhradní doby pojištění, nebyla tato náhradní doba považována za dobu pojištění pro přiznání peněžité pomoci v mateřství. V závěru své závěrečné řeči nadnesl obecný zmocněnec otázku, zda nedochází v případě výkladu použitého žalovanou k diskriminaci osob s vysokoškolským vzděláním, které před založením rodiny nestihli se zapojit do výdělečné činnosti. Dle jeho názoru lze předpokládat, že po ukončení péče o děti budou tyto osoby výdělečně činné a budou přispívat do systému nemocenského pojištění.

Pověřená pracovnice žalované při tomtéž jednání soudu odkázala na písemné vyjádření k podané žalobě. Zdůraznila, že paní H. P. nebyla v předmětné věci podjata a

námítka podjatosti nemá ani souvislost s předmětem sporu, neboť v dané věci jde čistě o posouzení účasti žalobkyně na pojištění. Trvala na tom, že žalobkyni nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství, neboť v rozhodné době nebyla účastna na pojištění. Doba vysokoškolských studií by mohla být do doby pojištění zahrnuta pouze v případě, pokud by žalobkyně v rozhodné době byla zaměstnána.

Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v řízení podle prvního dílu hlavy druhé s.r.s., která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanovení § 71 odst. 1 písm. c), d), odst. 2 věty druhé a třetí a ustanovení § 75 odst. 2 věty první tohoto zákona. Z ní vyplývá, že soud přezkoumává rozhodnutí správního orgánu pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě. Povinností žalobce je proto tvrdit, že správní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení, a toto tvrzení odůvodnit. Nad rámec žalobních námitek musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 2 s.r.s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.

V rámci námítky týkající se nerozhodnutí o námitce podjatosti úřední osoby, která vyřizovala žádost žalobkyně, se soud nejdříve zabýval otázkou, zda byla tato námitka v rámci správního řízení vůbec vznesena. Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobkyně se pokoušela zahájit řízení několikrát. Před skutečným zahájením správního řízení, ve kterém bylo vydáno žalobou napadené rozhodnutí, byla tedy mezi žalobkyní a prvostupňovým orgánem vedena poměrně čilá korespondence. Žalobkyně v přípisu ze dne 12.11.2012 adresovaném prvostupňovému orgánu uvedla, že „*vznáší námitku podjatosti vedoucí oddělení nemocenského pojištění paní H. P. Paní vedoucí se vyjádřila ve zmíněném sdělení k mé žádosti ještě před zahájením řízení v tom smyslu, že moji žádost o výplatu dávek PPM zamítne. V takovém případě není možné, aby ve správním řízení rozhodovala.*“ V předmětné věci však bylo správní řízení zahájeno až dne 31.12.2012 doručením řádné žádosti o peněžitou pomoc v mateřství prvostupňovému orgánu. O zahájení řízení byla žalobkyně vyrozuměna oznámením ze dne 15.1.2013, č.j. 45008/001376/13/110/PH, sp. zn. NP/ND/3/13/1. V odstavci třetím tohoto oznámení je uvedeno, že účastník řízení má právo navrhopvat důkazy a činit jiné úkony po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí, a to písemně nebo ústně do protokolu, má možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí a je povinen označit důkazy na podporu svých tvrzení. V přípisu ze dne 29.12.2013 žalobkyně uvedla, že obdržela oznámení o zahájení řízení ze dne 15.1.2013 a uvedla, že „*k výzvě a poučením ve třetím odstavci oznámení plně okazuji na již učiněná podání a jejich přílohy, které jsem na OSSZ nebo ČSSZ v uvedené věci před zahájením tohoto řízení zasílala.*“ Z uvedeného vyjádření dle soudu nelze vyvodit, že žalobkyně vznáší v zahájeném správním řízení námitku podjatosti vůči paní H. P., zejména s ohledem na odkaz na odstavec třetí oznámení o zahájení řízení ze dne 15.1.2013, který hovořil o možnosti navrhování důkazů a skutkových tvrzení. Zcela obecný odkaz na veškerá předchozí podání nelze považovat za uplatnění námítky podjatosti, na základě které by měl správní orgán o podjatosti úřední osoby rozhodovat.

Námitka, kterou žalobkyně vznesla před zahájením správního řízení, ve svém podání ze dne 12.11.2012, nemůže být považována za námitku podjatosti ve smyslu § 14 odst. 2 správního řádu, neboť v tomto ustanovení je výslovně uvedeno, že podjatost úřední osoby

může namítat účastník řízení. Účastníkem předmětného řízení se pak žalobkyně stala až po zahájení správního řízení.

Na základě výše uvedeného dospěl soud k závěru, že správní orgány nepochybily, pokud na základě přípisu žalobkyně ze dne 29.12.2013 nerozhodovaly o námitce podjatosti proti úřední osobě H. P.

Pro úplnost soud podotýká, že v předmětné věci dle obsahu správního spisu sice byla paní H. P. oprávněnou úřední osobou, ale v prvním stupni ve věci rozhodla (rozhodnutí podepsala) ředitelka OSSZ Most Ing. I. H., jejíž podjatost žalobkyně nikterak nenamítala. Ing. H. je pak nadřízenou paní H. P., proto nelze uvažovat ani o případné systémové podjatosti, která by připadala v úvahu, v případě, kdy by ve věci rozhodla osoba podřízená paní H. P.

Tuto námitku tedy s ohledem na výše uvedené shledal soud jako zcela nedůvodnou.

Zásadní námitka žalobkyně spočívala pak v hmotněprávním posouzení věci, kdy žalobkyně trvala na tom, že s přihlédnutím ke skutečnosti, že před rozhodnou dobou úspěšně ukončila vysokoškolské vzdělání, bylo možno dobu vysokoškolských studií považovat ve smyslu § 32 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění za dobu pojištění, a získala tak potřebnou dobu pojištění pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

V ustanovení § 32 odst. 1 písm. a) zákona o nemocenském pojištění je uvedeno, že nárok na peněžitou pomoc v mateřství má pojištěnka, která porodila dítě; před porodem má v době nejdříve od počátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu nárok na peněžitou pomoc v mateřství těhotná pojištěnka.

V odstavci 2 citovaného ustanovení je mimo jiné uvedeno, že podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství.

V odstavci 4 písm. a) je pak uvedeno, že do doby účasti na pojištění pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství podle odstavců 2 a 3 se započítává též doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole nebo na konzervatoři považovaná za soustavnou přípravu na budoucí povolání pro účely důchodového pojištění, jestliže počátek šestého týdne před očekávaným dnem porodu připadne do období 270 dnů ode dne úspěšného ukončení studia.

Z výše citovaného ustanovení § 32 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění vyplývá, že základní podmínkou pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství je skutečnost, že matka, která porodila dítě, je pojištěnkou. Dle § 3 písm. a) zákona o nemocenském pojištění se v tomto zákoně pojištěncem rozumí fyzická osoba, která je účastna pojištění s tím, že za pojištěnce se považuje též fyzická osoba po zániku pojištění, pokud jí plyne ochranná lhůta dle § 15 zákona o nemocenském pojištění, která uplatňuje nárok na dávku pojištění nebo dávku pobírá, a fyzická osoba v době přerušení pojištění. Okruh pojištěných osob je vymezen v § 5 zákona o nemocenském pojištění. Žalobkyně nikterak nerozporovala, že nebyla zaměstnancem a svoji účast na pojištění dovozovala ze své pozice studenta. Na rozdíl od právní úpravy platné do 31.12.2008 (zák. č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců) dle právní úpravy účinné od 1.1.2009 do okruhu pojištěných osob nepatří studenti a žáci. Dle přechodných ustanovení obsažených v § 174 odst. 7 zákona o nemocenském pojištění platí, že vznikl-li v roce 2009 nárok na peněžitou pomoc v mateřství v ochranné lhůtě z pojištění studentů a žáků, stanoví se výše peněžité pomoci v mateřství podle předpisů účinných ke dni 31.12.2008. Dle § 15 odst. 2 je ochranná lhůta v případě

peněžité dávky v mateřství 180 dnů od zániku pojištění. Žalobkyně byla do 31.12.2008 účastna na pojištění jako student (dle potvrzení o studiu studovala v období od 7.9.2006 do 22.9.2010). Pojištění v důsledku změny právní úpravy všem studentům zaniklo k 1.1.2009. Ochranná lhůta po zániku pojištění žalobkyni plynula přibližně do poloviny roku 2009. Rozhodné období pro přiznání peněžité pomoci v mateřství však u žalobkyně nastalo dlouho po uplynutí této ochranné lhůty, neboť z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobkyně porodila dne 3.11.2010.

Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že žalobkyně v rozhodné době nebyla pojištěnkou, neboť nebyl účastna pojištění, protože nebyla osobou, které jsou jako osoby účastné na pojištění uvedeny v § 5 zákona o nemocenském pojištění, a ani rozhodná doba v jejím případě nespádala do ochranné lhůty po zániku její účasti na pojištění. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobkyně tedy v rozhodné době nebyla pojištěnkou, nesplňovala základní podmínku pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

Na základě výše uvedeného dospěl soud k závěru, že správní orgány postupovaly zcela v souladu s platnou právní úpravou, když k žádosti žalobkyně jí nárok na dávku peněžité pomoci v mateřství nepřiznaly.

Na závěr soud uvádí, že z výše uvedeného rovněž vyplývá, že správní orgány postupovaly v daném řízení v souladu s platnou právní úpravou a interpretovaly příslušné právní předpisy správně a v souladu se všemi interpretačními zásadami, které se v našem právním řádu při interpretaci právních norem užívají.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl soud k závěru, že žaloba není z pohledu uplatněných žalobních námitek důvodná, a proto ji ve výroku ad I. rozsudku podle ustanovení § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl.

Současně v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 věty první s.ř.s. ve výroku ad II. rozsudku nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně neměla ve věci úspěch a žalované žádné náklady řízení nad rámec její úřední činnosti nevznikly a ani je nepožadovala.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Ústí nad Labem dne 27. července 2015

Mgr. Václav Trajer v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
Iva Tovarová